1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
"SVOBODA", 81-83 GRAND ST.
JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 36. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 26-го ЛЮТОГО 1963 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, FEBRUARY 26, 1963 No. 36. VOL. LXX.

ВИМАГАЮТЬ БЛЬОКАДИ КУБИ КОРАБЛЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ АМЕРИКАНСЬКИХ ДЕРЖАВ

Вашингтон. — Сенатор республіканець із Пенсилвенії Гю Скотт 24-го лютого домагався негайно перевести морську бльокаду Куби за допомогою кораблів Організації Американських Держав. Сенатор Скотт оскаржує СССР в тому, що він постійно розбудовує на Кубі свою воєнну базу вже після кубинської кризи, і тому вже найвищий час, щоб держави Західньої Півкулі почали здійснювати свою резолюцію з 23-го жовтня минулого року. Скотт вимагає повної бльокади Куби за виїмком довозу харчів. На думку сен. Скотта повна морська бльокада Куби змусить СССР забрати свої війська з Куби в найкоротшому часі. Кубинська проблема загострилася після того, як президент Кеннеді повідомив американське громадянство, що 20-го лютого ц. р. кубинські пільоти з совєтських МІГ-ів стріляли до американського корабля, що був на невтральних водах біля Куби. Президент Кеннеді зарядив, щоб американські збройні сили ужили „всіх найконечніших засобів", коли б подібний випадок повторився. ЗДА гостро запротестували у Гавані проти обстрілу американського рибальського корабля. Протест передано через швайцарську амбасаду, яка заступає американські інтереси перед кубинським урядом. На найближчий день Кастро заявив, що американське оскарження є „звичайною видумкою" Вашингтону. А в суботу 23-го лютого прем'єр Кастро виголосив довшу промову, в якій оскаржував ЗДА в порушенні кубинських територіяльних вод. Згідно з твердженням Кастра американський Корабель „ЮСС Оксфорд" мав бути на кубинських водах. Кастро говорив про те, що ЗДА навмисно створюють загострення ситуації. Кастро повторив заперечення про те, що кубинські літаки атакували американськиию човен. На Кубі з днем 26-го лютого заведено продаж одежі на картки. Досі є там зраціоновані: харчі, обува і газоліна, а тепер на картки продаватимуть ще й одежу. Все це свідчить про тяжку економічну ситуацію на Кубі під комуністичним режимом Кастра. В справі Куби відізвався і колишній провідник республіканців в Сенаті, сенатор Вілліям Новленд. Промовляючи на зборах Каліфорнійської Республіканської Асамблеї, пропонував негайну повітряну й морську бльокаду Куби та зірвання дипломатичних зв'язків із СССР, щоб Москва якнайшвидше забрала свої війська з Куби. — „Я відкидаю твердження, що ми є безрадні і не можемо допустити до збройного конфлікту, щоб позбутися совєтських військ із Куби". — казав Новленд. Він пропонує таке: 1) Повідомити, що якщо СССР до 1-го квітня не забере своїх військ із Куби, то ЗДА з повітря і з моря бльокуватимуть острів; 2) Повідомити одночасно СССР, що всі совєтські амбасади будуть закриті, коли війська Москви будуть і надалі на Кубі. Новленд гадає, що ЗДА дуже цінять працю своїх амбасад в країнах Латинської Америки і тому не допустять до їхнього закриття, бо це — „центри комуністичного шпигунства і пропаганди".

„Я ПОВЕРНУСЯ, В КАЙДАНАХ, ЧИ БЕЗ НИХ!" — ЗАЯВИВ МИТРОПОЛИТ СЛІПИЙ

Мюнхен, (вл) — Европейські часописи продовжують далі писати про Митрополита Кир Йосифа Сліпого, розглядаючи його звільнення і прибуття до Риму, як важливу релігійно - політичну подію. Ватиканські урядові чинники, а також представники української ієрархії затримують, одначе, до сьогодні мовчанку. Тижневик „Християнський Голос" опублікував, вправді, в числі з 24 лютого ц. р. коротку кореспонденцію з Риму, але вісток у ній дуже мало. Поза переповідженням відомих фактів про звільнення Кир Йосифа і теперішнє перебування в Римі, кореспондент цього часопису пригадує, що звільнення Кир Йосифа сталося рівно 1 900 років після звільнення з римської в'язниці Апостола Павла. Далі він інформує, що Папа Іван XXIII подарував Кир Йосифові свою знимку з власноручним підписом і цитатою Томи Кемпійського „Блаженна та година, коли то Ісус кличе від сліз до сердешної радости", дорогоцінний нагрудний хрест та панагію — іконку Пресвятої Богородиці, що її Архиєрей носить на грудях. Кореспондент „Християнського Голосу" пише також, що звільнений український Архиєрей відправляє щоденно Літургію і „благословить всю нашу скитальчу родину та цілий наш український нарід". Дещо більше конкретних відомостей знаходимо в офіціозі німецької католицької дієцезії Мюнхен-Фрайзінґ, „Мюнхнер Католіше Кірхенцайтун.", з 23-го лютого ц. р. Стаття видрукована на першій сторінці біля великого фото Папи Івана XXIII і Кир Йосифа Сліпого. Редакція пригадує найперше, що ім'я Кир Йосифа згадано вперше на Соборі під час пресової конференції німецько-мовних журналістів. Кир Іван Бучко говорив на зібранні 31 жовтня м. р. про митрополита Шептицького і про його наслідника Кир Йосифа Сліпого „дійсно великого Неприсутнього на Соборі, але також і великого Невідомого". „Так виглядає — говорив Кир Іван, — що для декого є приємніше, коли його прізвище і ім'я переслідуваної Церкви замовчується взагалі". „Кірхенцайтунґ" пише далі, що журналісти тоді майже не звернули уваги на справу Митрополита, аж щойно стаття „Джіорнале д'Італія" з 21-22 листопада м. р. зробила більший рух. Ця газета оприлюднила вістку про „святочну і драматичну Заяву" 15-ти українських ієрархів щодо „мовчазної Церкви". До цієї „Заяви" займає „Кірхенцайтунґ" таке становище: „Фактом є, що такої „Заяви" 15 українських єпископів не підписували. Можливо єпископи над тим дискутували, але пізніше той і інший заявляли, що вони заяви не підписали." Твердження німецького церковного офіціозу ставить знову проблему „Заяви" у центр публічної уваги. Якраз в неділю, 17-го лютого ц. р. заявив Апостольський Екзарх Кир Платон у проповіді, виголошеній під час Літургії, відправленої в наміренні Кир Йосифа Сліпого, що „Лист українських єпископів до Отців Собору" причинився до звільнення Митрополита. Стаття „Кірхенцайтунґ" подає відтак деякі цікаві подробиці. Вона говорить, що після виступу Кир Івана на пресовій конференції Президент Секретаріяту єдности Церков кардинал Беа запросив до свого приватного помешкання „на чай" секре-

(Закінчення на стор. 3-ій)

В ЖЕНЕВІ — БЕЗКОНЕЧНІ РОЗМОВИ

Представник ЗДА на роззброєневу конференцію в Женеві разом із сенатором Гюбертом Гомфрі виходять із вілли совєтського делеґата Кузнецова після відбутої з ним нової розмови на тему нуклеарного роззброєння. Відбувши цю розмову, Фостер відлетів до Вашинґтону, щоб скласти президентові Кеннеді звідомлення про її вислід, а Кузнецов полетів до Москви за новими інструкціями.

ЗАПОВІДАЮТЬ „ЗАМИРЕННЯ" МІЖ МОСКВОЮ І ПЕЙПІНҐОМ

Москва. — Совєтський міністер закордонних справ видав уперше обід в минулу неділю для комуно - китайського амбасадора Пан Тсу-лі, при чому та зустріч перейшла ніби в „приятельській" атмосфері. У тому самому дні підписано в Москві совєтсько-китайську умову про культурний обмін на біжучий рік. Знову ж у Пейпінґу Мао Тсетунґ, перший секретар китайської комуністичної партії і найбільший антаґоніст Хрущова, запросив до себе в минулу суботу совєтського амбасадора С. В. Червенкова, після чого проголошено комунікат, що їхня розмова була „приязна". Комуно - китайська преса вперше подала до відома своїм читачам також совєтське становище в ідеологічному спорі між російськими і китайськими комуністами, при чому щойно тепер оприлюднила повний текст промови Хрущова з останнього його перебування на комуністичному з'їзді в Східньому Берліні. На підставі цих і їм подібних фактів з останніх днів, західня преса твердить, що внедовзі дійде до переговорів між представниками Москви й Пейпінґу, щоб довести до „замирення" між ними у згаданому ідеологічному спорі. Як відомо, большевики стоять на становищі, що найкращий шлях до запанування комунізму у світі це „співіснування" з капіталістичними країнами та що війна не є необхідна, ба навіть треба її вминати, як катастрофу для цілого людства; зате китайські комуністи стоять на принциповому становищі, що ніяке співіснування між світом комуністичним і капіталістичним не можливе і що треба змагати до перемоги комунізму всіма способами, не цураючись війни. Хрущов недавно заявив, що він готов до розмов з китайськими комуністами „на кожному рівені". Большевики ніби воліють безпосередні совєтсько - китайські розмови, зате китайські комуністи ніби схиляються до думки про скликання нового світового збіговища комуністів. Хрущов ніби погоджується також на цю ідею, з тим, що передтим узгіднено б у довірочних переговорах плятформу порозуміння, щоб вминути скандал на такому великому комуністичному з'їзді. У справі замирення в комуністичній сім'ї працюють різні комуністичні партії, головно з сателітських країн, бо той спір компромітує комунізм та послаблює і так хитке становище комуністичної влади в сателітських країнах.

ССCР погрожує знищенням ЗДА у випадку атаки проти Куби

Москва. — Совєтський міністер військових справ маршал Родіон Маліновський, промовляючи в минулу п'ятницю 22 лютого під час церемоній на Кремлі з нагоди 45-річчя постання совєтської армії, відгрожувався, що коли б З'єдинені Держави перевели інвазію проти Куби, то „миролюбні сили у світі, а між ними в першу чергу Совєтський Союз, поспішать Кубі з допомогою". Маліновський погрожував, що інвазія проти Куби започаткує третю світову війну, і що „та війна буде вестись не тільки на території Куби, але й території З'єдинених Держав". Совєтський маршал повторив при тому давні чванькуваті заяви большевиків щодо здогадної переваги совєтської атомової зброї над американською та запевняв, що одна совєтська 100-меґатонова бомба всилі знищити всі військові й промислові цілі на обширі кількох тисяч квадратових миль і покрити радіяцією сотні тисяч квадратних миль. У своїй промові Маліновський багатократно повторював ці погрози, але, на диво, ні словом не згадав про совєтські війська на Кубі та про совєтську заповідь з-перед кількох днів, що „кілька тисяч" совєтських вояків будуть відкликані з Куби до 15 березня ц. р. Між приявними що слухали промову Маліновського, був також Хрущов в ґенеральській уніформі. Західня преса відразу схарактеризувала виступ Маліновського, як чванькувату пропаґанду, обраховану на внутрішній совєтський ринок.

ЗДА плянують відтягнути з В'єтнаму своє летунство

Вієнціян. — Американські військові й політичні чинники призадумуються над доцільністю відтягнути бойове летунство, яке до цього часу було активне в боротьбі проти комуністичних партизанів — твердять західні обсерватори в столиці Південного В'єтнаму. Річ у тому, що комуністична пропаґанда всеціло використовує окремі випадки, коли під час бомбардування й острілювання комуністичних партизанських становищ гинуть також деякі цивільні південні в'єтнамці. Тому американські чинники гадають, що краще взагалі відкликати з Південного В'єтнаму бойові літаки та зате дати більшу свободу гелікоптерам щодо відкривання вогню по комуністах. У цій і подібних справах прибув у минулу суботу до Південного В'єтнаму на інспекцію і наради командир американського летунства в обширі Тихого океану ген. Еммет О'Доннел. Водночас з протипартизанського воєнного фронту повідомляють, що в минулу суботу до королівсько - в'єтнамської армії перебігло 79 комуністичних партизанів.

Джансон заявляє, що 1962-ий рік був зворотним пунктом у холодній війні

Вічіта Фолс, Тексас. — Віце - президент Линдон Б. Джансон, промовляючи на прийнятті, заявив, що СССР програв холодну війну, в якій 1962-ий рік був зворотним пунктом. Після 15-річної холодної війни, казав віцепрезидент, СССР відважився заризикувати і поставити на велику виграну: здобути тверкий пункт для комуністів на Кубі. Хрущов наказав привезти на Кубу далекосяжні ракети і бомбовики середнього засягу, але на рішучу вимогу ЗДА Москва мусіла забрати з Куби цю офензивну зброю, і так „Америка готова і приготована та рішуча, змусила комуністів завернутися з Куби", — твердив Джансон. „Російські комуністи мали ще одну поразку, бо китайські комуністи зголосилися на провідника світового комунізму" — казав Джансон. СССР хотів би порозумітися в цій справі з комуністичним Китаєм, щоб скріпити комуністичні сили в світі.

Науковці домагаються, щоб ЗДА перші не зачинали атомової війни

Вашингтон. — Федерація Американських Науковців, яка об'єднує 2,500 науковців різних дисциплін, домагається, щоб уряд ЗДА склав заяву, що ця країна ніколи не зачне перша атомової війни, хіба що треба буде вести відплатну війну після ворожої атаки. Науковці твердять, що досі ЗДА не повідомили світ про таку політику в справі атомової війни, хоч американські президенти Айзенгавер і Кеннеді, не раз складали заяви, що американці вжиють атомової зброї на випадок ворожої атаки. Представник науковців, голова їх Федерації д-р Фрімен Дж. Тайсон, який є директором Інституту Заавансованих Студій в Принстоні, Н. Дж., заявив, що навіть після успішньої атаки З-ЗДА на СССР, комуністи могли б ще відплатитися Заходові тим способом, що випустили б свої ракети з підводних човнів або з інших укритих місць, і знищити могли б в Західній Европі і в ЗДА коло 100 мільйонів осіб.

Новий німецький військовий міністер прибув до Вашинґтону

Вашинґтон. — Західньо-німецький міністер оборони Кай - Уве фон Гассель, наступник Франца Йосифа Штравса в новому уряді канцлера Конрада Аденауера прибув в минулу неділю вечером до Вашинґтону для переведення розмов, зв'язаних з американською пропозицією щодо атомового узброєння членських держав Атлянтійського пакту (НАТО). 50-літній німецький міністер, народжений в Танґаньїці в Африці, де його батько був колоніяльним німецьким старшиною за Вільгельма II. дістав високу освіту в Німеччині і служив в німецькій армії за останньої війни. Він уперше в своєму житті приїхав до З'єдинених Держав. Про свої пляни щодо західньо-німецьких збройних сил та евентуальних реформ — він подицє нічого публічно не заявив, за вийнятком потвердження, що Західня Німеччина схвалює так званий пакт Нессо між през. Кеннеді і британським прем'єром Мекмілленом щодо створення багаточленної атомової потуги в Европі. Подробиці того пляну взагалі покищо ще не виготовлені — твердить західня преса.

Канадійський прем'єр нараджується в Лондоні з Мекмілленом

Лондон. — Канадійський прем'єр Джан Діфенбейкер прибув в минулу неділю з своєю дружиною та міністрами торгівлі і військових справ до Лондону, формально тому, щоб прийняти високе відзначення міста Лондону, але насправді для переведення розмов з британським прем'єром Гаролдом Мекмілленом та іншими британськими державними мужами про справи взаємної торгівлі та про оборонні проблеми. Як відомо, справа участи Канади в атомовому узброєнні стала причиною кризи канадійського уряду і розписання нових виборів на 8 квітня ц.р. Ця справа буде мабуть, головною темою передвиборчої кампанії. Прем'єр Діфенбейкер і новий канадійський військовий міністер Ґордон Черчіл хочуть отримати безпосередньо від Гаролда Мекміллена пояснення до так званого пакту Нессо, себто домовлення між президентом Кеннеді і Мекмілленом в справах атомового узброєння членських країн НАТО. Канада є членом НАТО і має окремий військово-оборонний союз з ЗДА, але отягається із прийняттям атомових бомб і ракет, всупереч натискові збоку Америки.

Уряд вніс законопроєкт про медичну опіку над старшими

Вашингтон. — 21-го лютого президент Кеннеді звернувся до Конґресу з просьбою ухвалити закон, який давав би медичну опіку 17.5 мільйона американців у віці понад 65 років. Головним пунктом цього проєкту є те, що старші особи мали б мати запевнене лікування в шпиталях, а кошти платило б соціяльне забезпечення. Президент заявив, що кошти шпитального лікування від другої світової війни зросли вчетверо, і тепер один день лікування в шпиталі коштує $35 денно. Більшість старших людей мають пенсію в пересічній висоті $70 місячно. Старші особи не можуть дозволити собі на лікування, і їм мусять допомогти їхні діти, або онуки. Ця багата країна не може на те дозволити, щоб так діялось і надалі, і Конґрес повинен ухвалити закон, щоб лікування старших осіб відбувалося в рямках соціяльного забезпечення. Кошти будуть покриті з каси соціяльного забезпечення, і вкладки до нього будуть збільшені на один відсоток (по піввідсотка працівник і працедавець). Оподаткована сума на соціяльне забезпечення мала б бути збільшена з $4,800 до $5,000.

Хрущов заперечує, наче б в СССР був антисемітизм

Москва. — Нікіта Хрущов обурився в листі до британського філософа - пацифіста Бертранда Рассела, що той оскаржив у власному листі до Хрущова совєтські власті у плеканні антисемітизму. Хрущов заявив, що такий закид — це „груба неправда та злобний наклеп проти нашої батьківщини". Хрущов твердить, що всі „злобні" плітки про антисемітизм в Совєтському Союзі пішли з того, що в останньому часі арештовано й покарано „кількох" жидів за злочини спекуляції, але що між покараними були також не - жиди і що воно не мало нічого спільного з расовим чи національним походженням тих совєтських громадян. У Совєтському Союзі — цинічно твердить Хрущов згідно з привичною лінією большевицької пропаґанди — існує повне зрівняння рас і національностей, не існує ніякої расової та національної ненависти, а будь-як расові провини є „каральні". Хрущов прислав Расселеві того листа через совєтську амбасаду в Лондоні в минулу суботу, а Рассел в неділю оприлюднив його. 90-літній англійський філософ в останніх роках здобув собі сумну славу своїм комунофільським становищем: він проголосив гасло: „радше червоний, як мертвий", виступаючи за мир за всяку ціну.

Кількасот осіб згинуло в землетрусі у Лібії

Бенґазі, Лібія. — У північно - африканській країні Лібії стався в минулий четвер 21-го лютого, землетрус, якого жертвою впало, за дотеперішнім підрахунком, близько 400 осіб, здебільша дітей. Центром землетрусу було містечко Барце серед пустині, за 60 миль на північний схід від Бенґазі. Всі ці місцевості були теренами завзятих боїв під час останньої світової війни. Британські і американські літаки та гелікоптери багатьма наворотами звозили на місце катастрофи шатра, коци, ліки й харчі, перевізши туди лікарів та медсестер. Британське й лібійське військо взяло негайно спільну участь в рятунковій акції. Король Ідріс жертвував з власних фондів 25,000 фунтів, а наступник престолу 10 000 фунтів, разом коло $70,000 на рятункову акцію. У Лібії є стаціоновані британські частини, а їх найближчою базою є Кипр на Середземному морі. Землетрус з четверга повторився в п'ятницю і в суботу. 15 000-не містечко Аль Мар, відоме в старині як Барка, знищене до останнього мешкального дому. Газети пригадують при цій нагоді великі землетруси, що стались в останньому десятиріччі. З 15-ох таких землетрусів, всі на Середньому і Далекому Сході, шість сталися в Ірані.

УВАН й Український Оперний Ансамбль влаштували концерт на пошану м. Лисенка

Ню Йорк. — В неділю, дня 24-го лютого ц. р., відбувся тут концерт творів Миколи Лисенка, влаштований заходом УВАН й Українським Оперним Ансамблем для вшанування пам'яті цього великого українського композитора й батька української музики в 50-річчя з дня його смерти. Проходив концерт при заповненій ущерть великій залі Української Вільної Академії Наук. У першій частині концерту артисти Марта Кобрин - Кокольська (сопрано), Іван Гош (тенор), Ганна Шерей (мецco - сопрано) і Лев Рейнарович (баритон) виконали арії з опер „Тарас Бульба" та „Утоплена" і композиції пісень М. Лисенка. При фортепіяні був Ігор Соневицький. В другій частині у концертовій формі поставлено оперу - мініятюру Лисенка — „Ноктюрн". Ігор Шуган переповів лібрето опери. Співали артисти: Марта Кобрин-Кокольська, Лев Рейнарович, Ганна Шерей, Олена Зам'ята і Христина Карпевич. Ролю служниці виконала Ольга Кириченко. Скрипковий супровід — Оксана Ленець - Тарнавська, при фортепіяні — музичний керівник Ансамблю — Ігор Соневицький. Після концерту проф. О. З. Архимович, президент УВАН у ЗДА, подякував Ансамблеві за участь у концерті. Увесь прибуток із нього призначено на виплату боргу за будинок УВАН.

● У зв'язку з недавнім „Днем Вашинґтона" опублікували листа першого президента ЗДА з 28 серпня 1788-го року, в якому Джордж Вашинґтон писав своєму приятелеві Александрові Гамілтонові, що він не бажає бути президентом. „Кажу вам, писав Вашинґтон, що моє найбільше і єдине бажання жити і вмерти в мирі на відпочинку на своїй власній фармі". Але пізніше Вашинґтон змінив свою думку і був президентом в роках 1789-1796.

● Експедиція, складена з 20 американців, започаткувала в четвер мин. тижня вихід на здобуття найвищої в Гімалаях гори — Евересту.

В АМЕРИЦІ

● **Пані Джекелін Кеннеді** повідомила, що її секретарка в товариських справах панна Л. Болдрідж із кінцем травня залишить своє теперішнє становище, яке займе панна Ненсі Токермен, шкільна товаришка першої леді. Панна Болдрідж працюватиме в Мерчендайзі Маркті в Шикаґо, що є власністю пана Джозефа Кеннеді, Президентового батька.

● **Преса знов пригадує,** що на випадок відходу державного секретаря Діна Раска з теперішнього становища, на його місце мав би прийти теперішній американський амбасадор до Великої Британії, фаховий дипломат Дейвід Е. К. Брюс. Він має великий досвід в дипломатичній службі, бо був вже амбасадором до трьох великих держав: Англії, Франції й Німеччини.

● **Уряд здоров'я стверджує,** що цього року азійська інфлюенца появилася на два місяці пізніше, як це було в 1957 і 1960 роках, і що її поширення відбувається повільніше. Лікарі гадають, що це сталося тому, що численні американці щепилися проти флю восени, як це рекомендував Уряд здоров'я. В половині березня інфлюенца повинна заникати, бо тоді звичайно настає весняна погода.

● **Численні виборці пишуть листи** до своїх конґресменів і сенаторів, заявляючи, що вони не розуміють того, як зменшення податків може скріпити економіку ЗДА, коли внаслідок менших податків збільшиться дефіцит федеральної скарбниці.

У СВІТІ

● **Московська „Правда"** опублікувала 20 лютого ц. р. заяву, в якій попереджує західню світову опінію, щоб вона не покладала надто великих надій на конфлікт між Совєтським Союзом і комуністичним Китаєм. „Правда" заявляє, що надії „імперіялістичних реакційних кіл" на загострення взаємин і розлам між обома комуністичними країнами є даремні і що „їх намагання роз'єднати солідарні сили комунізму й соціялізму засуджені на невдачу".

● **Східньонімецький міністер закордонних справ Льотар Больц** передав на руки генерального секретаря ОН У Танта протест проти ув'язнення і викинення з Конґолійської Республіки трьох східніх німців, які прибули, як обсерватори на засідання економічної комісії ОН для африканських справ. Конґолійські урядові чинники сповістили у зв'язку із цим, що всі три викинені громадяни східньої Німеччини прибули до Леопольдвіль без обов'язкових для в'їзду до Конґа пашпортових віз.

● **Південновєтнамські збройні сили** відбули з допомогою американських літаків і гелікоптерів великий бій з комуністичними партизанами і знищили один комуністичний батальйон, вбиваючи яких 50 партизанів. Відбувся цей бій в горах поблизу Хом Дінг, яких 140 миль на південь від Сайґону.

● **Новий військовий уряд Іраку,** який після довершеного військового перевороту почав масово ліквідувати місцевих комуністів, заявив, що не зважаючи на всі атаки совєтської преси на Ірак за проводжувану там антикомуністичну кампанію, він дальше буде користати з послуг і досвіду совєтських техніків, які перебувають на території цієї країни.

● **Еспанський військовий суд** засудив у Валенсії 25 осіб на покарання в'язницею від одного до 10 років за намагання створити комуністичну організацію на терені цього міста.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Змінене поняття Куби

Багато з нас знало Кубу вже в ранній молодості, ще поки довідались ми про існування Куби на світовій мапі. Але тоді Куба зв'язана була у нас з цілком іншим поняттям: це була груба і запашна сигара, що її курили задля присмности люди, які могли собі на це дозволити. Сигара „Куба" була ознакою заможности, добробуту і задоволення.

Так було колись. Як же інакше звучить слово Куба сьогодні! Куба сьогодні — це змова, підривна діяльність, ракети, чуже військо і агресія. Ні в чому або мало в чому змінилася справа з Кубою в географічному відношенні, але основно змінилося поняття Куби, як країни, відколи на місце виробльованих та експортованих сигар прийшла імпортована на Кубу агресивна совєтська ракета.

Упродовж минулого тижня Куба в новому понятті знову вибилася на чоло світових подій. Формально ніби не сталося нічого нового, зокрема нічого такого, що збільшувало б загрозу з Куби. Радше навпаки. Мабуть, під натиском американської публічної опінії на уряд ЗДА, щоб він ближче заінтересувався приявністю совєтських військ на тому острові і в тій справі „щось" розпочав, московський уряд повідомив Вашингтон, що до 15-го березня цього року будуть вивезені з Куби „кілька тисяч" совєтського військового і технічного персоналу. Лідери Конгресу, яким президент Кеннеді передав це повідомлення на окремій конференції в Білому Домі, прийняли його як „заохочуюче", але рівночасно висловили однодушну опінію, що всі совєтські вояки повинні забратися з Куби. Скільки їх там є? Це знають тільки Хрущов і Кастро, але добре поінформовані у відносинах на своїй батьківщині кубинські втікачі заявляють, що там є щонайменше 30 000 „совєтських іванів". Деякі законодавці, зокрема сенатор Кітінг із Ню Йорку, як і публічна опінія, вважають, що на тому острові перебувають не тільки совєтські вояки, але що й не всі совєтські ракети звідтіля вивезено. Що більше, згадується безліч можливостей, що, попри всі запевнення Хрущова та всі маскаради із вивозом ракет та літаків, арсенал большевицької агресивної зброї на Кубі потайки збільшується та розбудовується.

Проте, совєтські вояки і ракети на Кубі, що є головним предметом уваги Західньої гемісфери, не становлять головної загрози. З ракетами і вояками, скільки б їх там на Кубу Москва не перетранспортувала, Америка дала б собі раду без більшого зусилля. Натомість куди більшу й триваліщу загрозу становить те, на що звернено окрему увагу при нагоді відвідин венесуельського президента Бетанкура в Білому Домі минулого тижня. Мова була про Кубу, як базу комуністичної змови та підривного плянування і активности для всієї Латинської Америки. Приклад історії, навіть самого большевицького перевороту в Росії, як і большевицького „визволення" в інших країнах, дає багато доказів на те, що підступною, навіть найбільш очевидно забріханою пропагандою Москва іноді добивається того, чого ніколи не могла б досягнути навіть найбільшою своєю армією та наймогутнішою зброєю.

Такі побоювання щодо Куби поважно зменшує факт, що з цього стану здають собі справу і уряди і населення ЗДА та інших американських країн. Тепер важливим є, щоб вони з цієї свідомости витягнули відповідні практичні висновки і знайшли шляхи та засоби для ліквідації на Кубі не тільки військових баз, але також і бази для поширення того суспільного пістряка, що йому на ім'я комунізм.

Несамовита і повчальна афера

Переконливою ілюстрацією того, до чого можуть дійти аґентурні дії серед еміґрації, є приклад із польською еміґрацією у Франції. Протягом останніх десятьох років розкрито в тій країні цілий ряд сенсаційних шпигунських афер, які показали, що аґенти польського комуністичного режиму зуміли не тільки інфільтрувати всі польські політичні угрупування, але й зайняти в них керівні становища. Дев'ять років тому голосною була у Франції афера польського „демократичного діяча", автора книжки „Еміґраційні бездоріжжя", Богдана Задора-Лончковського, який виявився дуже спритним аґентом варшавського комуністичного уряду. Після розкриття цієї афери протягом дальших років розкрито ще кільканадцять подібних. Але рекорду досягнув Юзеф Адам Бітонський, видатний „людовий" діяч, близький до кіл Міколайчика, що його французька поліція ув'язнила в січні ц. р. разом з його жінкою Станиславою й урядовцем польського генерального консуляту в Парижі, Яном Клапутом.

Бітонський діяв, як шпигун, майже десять років. Протягом останніх восьми літ він був „душею" Польського Стронніцтва Людового не тільки у Франції, але й в цілій Західній Европі, встряваючи в справи цієї партії навіть у ЗДА. Брав гроші від американців, англійців, але передусім від комуністичного режиму в Польщі, з доручення якого очолював шпигунсько - аґентурну організацію МСВ-5 (Відділ 5-ий Міністерства внутрішніх справ) на терені Франції. Мав свої кватири не тільки в Парижі, але й у Швайцарії, в останній навіть з радіовою стацією. Очолював широку сітку аґентів, розкинутих по всіх країнах Европи. Був видавцем і співробітником еміґраційних часописів.

Використовуючи започатковану в Польщі нібито в 1956-му році політичну й ідеологічну відлигу, з одного боку, а з другого внутрішні сварки між еміґраційними угрупуваннями, Бітонський, як кавалер Почесного Леґіону, не тільки вкручується в провідні польські політичні кола, але й нав'язує „дружні" взаємини з французькими політиками й дипломатами, з англійською розвідкою, з деґоллівською лівицею, і навіть добивається стипендії від американської „Вільної Европи". Збирає докладні відомості й про діяльність польської еміґрації та її провідників, про контакти видатніших поляків на еміґрації з їхніми земляками в краю. З того погляду дуже показові методи його праці, що їх, без сумніву, стосують комуністичні аґенти теж серед інших еміґрацій у світі. Гостро критикуючи комуністичний режим у Польщі до 1956-го року, Юзеф-Адам Бітонський, переконує своїх земляків, що після 1956-го року „все змінилось". З другого боку, він усюди, де може, ширить недовір'я до проводу польської еміґрації та окремих партій, критикуючи їх за реакційність, за небажання визнати зміни, що зайшли у Польщі, і т. д. Активізується Бітонський не тільки серед еміґрантів. Він діє також і серед польських туристів, що, користаючи з деякої лібералізації режиму, приїжджають на Захід. Він намагається зустрітися з кожним, хто приїхав з Польщі, витягає від усіх інформації про їх ставлення до комуністичного режиму, все це нотує і пересилає до Польщі. Якою широкою була ця діяльність Бітонського, може свідчити факт, що, внаслідок одержаних від нього інформацій, протягом останніх років виарештувано в Польщі яких півтори тисячі таємних членів Стронніцтва Людовеґо.

Афера Бітонського не тільки несамовита, але й повчальна тому, що вона може бути доброю пересторогою і для інших еміґраційних середовищ, в тому числі й українського, бо ж подібні Бітонські можуть діяти і напевно діють також і серед них.

ЕВРОПЕЙСЬКА ЕКОНОМІЧНА СПІЛЬНОТА

Европейська Економічна Спільнота — Юропіен Економік Коммюніті — це офіційна назва тієї установи, яку популярно називаємо Спільним Европейським Ринком. Постала вона, як справжня несподіванка для самих її авторів, 25-го березня 1957-го року. В той день у Римі на Капітолію, у прегарній палаті деі Консерваторі, що її побудував Мікельанджельо, зійшлись дванадцять державних мужів, прем'єри і міністри закордонних справ шести західно - европейських держав, щоб підписати так званий Римський договір. Цей акт, написаний на пергамені, має 248 статтей із чотирма додатками і дев'ятьма декляраціями, з протоколами тринадцяти засідань і двох конвенцій.

Римський договір зобов'язував шість західньоевропейських держав, зокрема Францію, Німеччину й Італію, які протягом сторіч кермували Европою, об'єднати свої господарства, завівши митну, торговельну та господарську спілку, одним словом — зректися суверенітету в економічній ділянці в користь спільної господарської установи. Такого договору не знає історія Европи, за винятком хіба Другого Континентального Конґресу в 1766-му році.

Думка про об'єднання західньоевропейської економіки виринула після другої світової війни. Адміністратор Пляну Маршалла, Гофман, уже в 1949-му році дораджував захитане війною господарство Західньої Европи реконструювати за одним пляном. Але на цю пораду Европа відповіла: „ні". Навіть французький політик Моне, який пізніше став батьком господарського об'єднання, в той час не мав відваги говорити про европейську господарську єдність, а лише пропаґував об'єднати деякі господарські ресорти.

На початку п'ятдесятих років розмови про об'єднання Европи відновились, але в них не заторкувано зовсім господарської ділянки: це були розмови про політичне об'єднання з уваги на загрозу комунізму. Відомо, що наради в Брюсселі в 1954-му році на тему політичного об'єднання розбились, і створити Европейської Оборонної Спільноти не вдалося. Тоді головну увагу звернено на господарську ділянку. З'єдинені Держави Америки спеціяльно були заінтересовані в піднесенні економіки західньоевропейських держав, бо економічний добробут виключає загрозу комуністичних заворушень.

Коли в розмовах про політичне об'єднання підсувалася думка про відродження імперії Каролінгів уже з тієї простої причини, що й німець Аденауер, і француз Шуман, і італієць де Ґаспері вийшли з тієї самої німецької культури з-перед першої світової війни в розмовах про господарське об'єднання вийшов на перший плян не політичний, а економічний фактор. Сприяли тому З'єдинені Держави Америки не лише своєю моральною підтримкою ідеї об'єднання Европи, але й мілітарною протекцією, що її розгорнули над Европою у вигляді НАТО. Ця протекція мала і має свій економічний ефект, давши змогу західньоевропейським державам переносити суми, які мали б іти на цілі оборони, на економіку.

Великим фактором у проведенні господарського об'єднання Західньої Европи було саме европейське населення. П'ять років спільної післявоєнної окупації, спільні воєнні переживання об'єднали народи Европи, і вони почали думати про знищення штучних бар'єрів, що їх роз'єднують, почали розуміти, що господарський добробут великою мірою залежить від миру та співпраці народів.

Спочатку про Спільний Европейський Ринок було мало розмов. Але незабаром висліди праці експертів стали темою сенсаційних рапортів. Тож не минуло й трьох з половиною років після підписання договору, як Велика Британія і решта західньоевропейських держав внесли свої заяви про приступлення до Европейської Економічної Спільноти. Вже творці цієї установи здавали собі справу, що скоріше чи пізніше ЕЕ-Спільнота стане перед проблемою географічної експансії. Таку проблему поставлено в заяві Великої Британії, і вона викликала, як відомо, кризу що її наслідків не можна передбачити.

Суть проблеми не обмежується лише прийняттям Великої Британії до ЕЕСпільноти. Це радше засаднича проблема, і тому її нелегко вирішити. Йде про те, чи економічна спільнота має розростися на ввесь вільний світ, а ЕЕС має стати лише каталізатором такого об'єднання і тим самим самоліквідуватися, чи треба вважати ЕЕС виявом змагання, що мало б закінчитися створенням єдиної европейської спільноти у вигляді Об'єднаних Держав Европи.

Такою бачать проблему державні мужі, відповідальні за Европейську Економічну Спільноту, і їхні рішення йдуть по лінії, що веде до одної чи другої альтернативи. Котра альтернатива краща, важко сказати. Якщо у світовій політиці поважно думають про об'єднану Европу, і справді об'єднана Европа є ціллю всього вільного світу, тоді одноразові й тимчасові користі, що їх дає участь у Спільному Ринку, не повинні відігравати головної ролі.

Якщо, одначе, проблема має обмежуватися лише господарськими ефектами, тоді всі економічні заходи і експериментування оправдані. Творці Европейської Економічної Спільноти почали з плянів політичного об'єднання Европи. Вони вважали господарську ділянку за більш податливу для розмов про об'єднання. Тепер вони стоять перед проблемою, як поширити засяг ЕЕСпільноти не знищивши тих господарських зв'язків і тієї самодисципліни, на яких ця установа базується, а передусім затримати і точно устійнити своє партнерство із З'єдиненими Державами Америки. **Т.**

Д-р Юрій Фединський

УКРАЇНІКА В АМЕРИКАНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАХ

Уліті 1962-го року я брав участь в конвенції Американської Асоціяції Правничих Бібліотекарів в Сан Франсіско. Я вибрався в подорож залізницею, окружним шляхом, затримувався в різних містах на західньому побережжі від Лос Анджелесу аж до Британійської Колюмбії в Канаді, а також в Тексасі, Юта, Мізурі і ін. Я відвідував університетські й, публічні бібліотеки, щоб дізнатися, чи і які українські книжки та книжки про Україну в них можна знайти. Ця поїздка в сполученні з тим, що я знав уже давніше про україніку у великих бібліотеках на сході ЗДА, дозволила мені поробити деякі загальні висновки, якими хочу тут поділитися.

Щоб виявити, чи і що має бібліотека з даного обсягу, найпростіше заглянути в предметний каталог бібліотеки під дане гасло, в нашому випадку: Україна, історія України, українська доба і т. п. Треба ствердити, що в кожній бібліотеці гасло таке я знайшов, хоча заступлене часом лише єдиною книжкою, найчастіше „Історією України" Меннінґа з 1947-го року. Лише у величезній публічній бібліотеці в Сент Луїс, Мізурі гасла Україна нема, а всі книжки про Україну клясифіковано ще архаїчним способом під гаслом „Рутеніен". Це направду рідке явище в Америці в 1962-му році.

Україніку в англійській мові можна було знайти в усіх бібліотеках в яких я побував. Зате лише в деяких я знайшов українські книжки. Тому займуся цим питанням окремо.

Книжки в українській мові мають шанси дістатися лише до бібліотек таких американських університетів, які мають слов'янські відділи, і до публічних бібліотек в містах більшого скупчення українських читачів, одним словом, де є вигляди, що з тих книжок буде хтось користати. Такі бібліотеки не тільки мають більші чи менші збірки українських книжок, але й радо українські книжки купують.

Корисне діло зробив би той з наших бібліотекарів - славістів, хто завдав би собі труду і зладив список американських бібліотек, які замовляють українські книжки. Такий список в руках українських видавництв і книгарень допоміг би їм продати кількадесят примірників кожного нового видання американським бібліотекам. Американські видавці книжок в українській мові не публікують. Видавання українських книжок нашими видавцями не є ні для кого конкуренцією. Американські бібліотеки часто не знають, де українські книжки купити.

Дарове висилання до бібліотек книжок в українській мові має свої добрі, але також і лихі сторони. Бібліотека, що не має слов'янських книжок і не має на них запотребування, не буде тримати навіть дарованої української книжки. Вона рідко відішле книжку з поворотом, але також рідко коли закаталогує її й залишить у своїх збірках. Частіше позбудеться її, а то й знищить. Інша справа з даруванням цілої колекції, хоч би й невеликої. Як приклад можна навести українські книжки в Публічній Бібліотеці в Сан Франсіско, подаровані місцевим Відділом УККА. Інший приклад: в публічній бібліотеці міста Вікторії, столиці Британійської Колюмбії, я знайшов чотири полиці книжок в мовах гінді й урду, дарунок місцевої гіндуської колонії.

Дещо складніше питання англомовних книжок на українські теми. Книжки професора Меннінґа, однотомову „Історію України" Грушевського з передмовою Фредеріксена, книжку ген. Шандрука і декілька інших, публікованих відомими американськими видавництвами, можна знайти мало не в кожній більшій бібліотеці. Зате трудно дошукатися таких же книжок в англійській мові, фірмованих Українським Конґресовим Комітетом чи іншими українськими установами і розсиланих сотками безплатно.

Це відноситься, між іншим, до книжки проф. Січинського „Україна в чужинецьких коментарях і описах", видання УККА, „Чорні діла Кремля" і ін. Американські бібліотеки бояться т. зв. пропаґандивної літератури, публікованої невідомими їм видавцями, і найчастіше не приймають такої книжки навіть надсиланої даром, не включають її у свої колекції. Це не стосується до видань наших наукових установ НТШ і УВАН, що їх усі бібліотеки радо приймають.

Висновок з цього такий, що, поки наші видавці не здобудуть собі в Америці відомого імени і рівних прав (а можна це в ході певного часу зробити приналежністю до американських видавничих товариств і відповідною реклямою), є вказаним публікувати англомовні видання про Україну у відомих видавничих фірмах, якщо хочемо, щоб бібліотеки такі книжки масово купували. Якість книжки — це тільки третина успіху. Друга третина — це відома фірма, назва якої, як видавця, ґарантує до певної міри вартість книжки. Остання третина — це відповідна реклямa. Всі видання американських фірм нотується в Publishers Weekly, Cumulative Book Index, Books in Print, фірмових каталогах і інших періодичних виданнях, на основі яких бібліотеки роблять селекцію нових книжок і замовлення.

Деякі дуже великі бібліотеки купують всю нову книжкову продукцію, інші купують всі книжки, друковані даними видавцями, знаючи, що фірма відомого видавця не тільки говорить про якість книжки, але й облегшує технічну сторінку трансакції (бібліотечний опуст, скоре і точне надходження фактур тощо). Дуже добре, що фінансована УНСоюзом англомовна Енциклопедія Українознавства появиться під фірмою Університетської Преси в Торонто. Це запевнить їй широкий і скорий збут.

Ще одна рефлексія насувається у зв'язку з матеріялами про Україну в американських бібліотеках. Дуже високий відсоток книжок під гаслом „Україна" в бібліотечних каталогах — це добрі книжки, корисні для української справи. Чим же пояснити факт, що в англомовній науці й публіцистиці все ще переважають некорисні для українців публікації? Цей факт можна частинно вияснити тим, що розмірно мало американських авторів займається у своїх писаннях виключно українською тематикою. Американці більше пишуть на „загальноросійські" теми, користуючись матеріялами, заклясифікованими під „Росією" і в великій більшості нам ворожими. Тим то розділ чи розділи про Україну в таких публікаціях виходять нам на еекористь. Щоб цьому зарадити, необхідно написати й видати друком в англійській мові історію Сходу Европи з правильної точки зору. Про таку публікацію говориться в нас уже понад десять років. Одна така книжка льоду не проломить, але допоможе бодай тут і там відкрити очі дослідникам, які з неприхильности до нас, а часом з непоінформованости використовують у своїх працях виключно ворожі нам, а часто неправдиві джерела.

Врешті, в останніх роках розвиток наукових дослідів в Америці над Сходом Европи і совєтознавство так поширились, що російська й загальносовєтська тематика починає вже вичерпуватися, а натомість щораз частіше появляються праці, присвячені спеціяльним питанням Совєтського Союзу, як кавказькі народи, народи Центральної Азії, а також і Україна. Можна сподіватись, що в близькій майбутності американські дослідники вже не зможуть поминути українських джерел, які можна знайти в американських бібліотеках під гаслом „Україна".

ГОЛОС ЧИТАЧА

Роберт Фрост і Тарас Шевченко

Влітку 1960-го року, перебуваючи на студіях в Миддлбирі, Вермонт, зайшов я одного пополудня до місцевої книгарні, в якій часом з'являвся Роберт Фрост. Літня резиденція поета була зовсім недалеко, і він заходив до миддлбирської книгарні поглянути, як „йдуть" його твори, і погуторити з приїжджими студентами.

І якраз того пополудня Роберт Фрост з'явився в книгарні. Понишпоривши по полицях і перекинувшись кількома словами з якоюсь студенткою, старенький пошкандибав до виходу. За кілька метрів від дверей я підступив до нього і представився як місцевий студент українського походження. „Що думаєте про Тараса Шевченка?" — спитав я, уважно слідкуючи за реакцією поморщеного обличчя. Сиві брови стягнулися, але це зраджувало радше незадоволення, як роздумування. Відвертаючись від мене і простуючи до дверей, Р. Фрост промимрив: „Про сучасних поетів опіній не видаю". Я стояв посеред книгарні і дивився йому вслід. „Не роблю цього", — ще додав Роберт Фрост і двері за ним стукнули.

Роман Савицький, мол.

Федір Дудко

ГЛУМ

ОПОВІДАННЯ

(1)

От я знаю, що маленький жучок-кузька шкодить хлібам.

І коли роблять заходи, щоб його знищити, я радий, підтримую, сам беру участь, обливаю всякими пульверизаторами з їдкими рідинами поле, обливаю разом з іншими зерно синім каменем і т. д.

А от коли зірву одного колоска пшеничного на полі, а на ньому той зеленавий жучок, ще й блищить металевим блиском і скулившись замре, то хіба я візьму його і в лютій злобі розчавлю, тому, що знаю, що він і зараз поїдає зерно в колоску? Ніколи того не зроблю! Ну, що з того, що я одного жучка уб'ю, якого я знаю зараз окремо, персонально, не в масі зо всіма іншими, а індивідуально; що з того, коли я його роздушу? Кому це поможе? Хай живе, та ще й пригрію диханням. Що один знищений колосок на цілий лан? Коли б він мене вкусив зараз (якби міг), о! — тоді я б із ним обійшовся інакше, але ж то просто був би особистий гнів, а не свідома боротьба.

Таке чуття мав напевне й Дантон, коли, бувши прокурором Республіки, допомагав окремим роялістам — своїм ворогам — спасти своє життя.

А тепер у революцію скільки таких випадків!

Це, мабуть, тому, що в масових рухах переважає розум, а в індивідуальних — чуття.

Філософ з головою хлопчика
(Афоризм людини, яку життя приперчило),
„Червоний Шлях", 1923, ч. 2.

1.

Зима врешті не витримала. І божевільні снігові, і оскаженілі метелиці не помогли, — і вона стала швидко, враз здавати свої позиції теплим подихам близької весни. Поля одразу почорніли, напухли і, випинаючи могутні груди, почали скидати з себе останнє шарудливе ластовиння поточеного вітрами снігу. А ночі стали такі темні, що на віддаль одного кроку не сила було щось розглядіти :не небо, а якийсь величезний перевернутий каламар з-під густого чорнила; не ніч, а цілий океан непроглядного сліпого мороку.

В одну з таких ночей, відкочуючись за хвилею загального відвороту, тихо, безшумно, шляхом із Нових Колобродів вповзла в Жабокричі сотня українських січових стрільців під командою четаря Сиротюка. В сонній тиші важко поскрипували мокрі вози, із засмоктом цмокали в болоті копита кіннотчиків і проходив загальний подих утоми.

Сотня в'їхала в чорну слизьку вулицю і зупинилася. Коні й люди пожадливо впилися поглядами в чорні купи неясних обрисів хат і повіток, в яких міцним сном залягав солодкий відпочинок, — і чулося загальне тремтюче бажання його, і вгадувалося в чорній масі людських і кінських голів таємне настирливе запитання:

— Ну, що вже, тут, нарешті, чи кудись до чорта ще далі?

В повітрі пахло сіном від повіток і чимсь теплим од хат — і безсонні роти роззявлялися в солодкій звучній зівоті.

— Що, Паляниці, не гріх було б тут заночувати, га?

О, змучений Паляниця готовий був ось тут, в цьому грузькому болоті посеред вулиці, лягти й на часок закрити стомлені вії . . . О, він би . . .

Рантом десь близько затріпав крилами півень, і сонну тишу прорізав збентежений крик:

— Ко-ко-рі-і-ку-у! . . .

І нагадав про щось страшне і жорстоке, що чорною небезпекою стояло десь віддаля, в темряві за селом, і стихло все, прислухаючись.

Знову затріпав крилами півень і прокотився селом тягучий тужний спів, таємничий, як безвість, і моторошний, як нічний страх, прокотився далеко-далеко, із краю в край.

Пирхнув кінь, брязнуло залізо, і почулося, як четар із пітьми закликав до себе бунчужного:

— Каратницький!

Тюпцем прошльопав у болоті кінь бунчужного, застановився в пітьмі — і все напружено завмерло.

І враз заворушилося. Команда: виставити заставу за селом, встановити зв'язок, сотня — на ночівлю . . .

Заскрипіли важкі вози, затьопали коні, і чорні лави полилися в бічні вулички і тихі сонні двори. Загрюкали шиби у вікнах, забрехали збуджені пси, загомоніли по сінях і повітках . . .

Четар Сиротюк ще на порозі перепросив за нічні турботи, бренькнув острогами і представився:

— Четар Роман Сиротюк.

Заспаний жабокрицький піп, прикриваючи розхристані груди старенькою рясою, стиснув холодні четареві пальці і заговорив:

— Дуже мені приємно . . . Дуже радий гостеві . . . Надю, може б самоварчика пану сотникові . . .

Якесь крехтіння за дверима, і Сиротюк побачив крізь розчинену половину дверей дві біленькі кучеряві голови на великих подушках, як голови серафимів на церковних іконах. Дивилися на нього пильно, зацікавлено з-під теплих пухких ватних ковдр.

— Просив би отця-добродія не турбуватися . . .

— Е, як же ж так! . . Надю! . . Прошу пана сотника сідати . . . Звідки Бог несе! Ну, що там? . . Де Директорія? . .

За Надею (матушка) виплили одна по одній Ніночка із Зіночкою (попівни) і, розставивши на столі вечерю, обліпили четаря, як голодні серпневі мухи.

Сиротюк відповідав. Пив чай, закусував, інформував.

Нічого, все гаразд . . . Скоро повернуть . . . Зараз, зі стратегічних зглядів, загальний відступ по всьому фронту — це правда . . . У ворога сила, він у ліпших умовах, він не зустрічає опору населення, але . . . От трохи тільки відтягнуть армію, дадуть сконцентруватися на галицькому кордоні резервам, переладнають військо, дадуть йому трохи спочинути, а там . . . Одним словом, навесні знову на Київ . . .

— І це серйозно, пане сотнику? Чи тільки так — для заспокоєння?

— Цілком певне!

— Ну, а де тепер большевики? . . Ну, а чи скоро тут будуть? . . А чи йде ще позаду українське військо чи це вже остання частина? . . А чи багато війська на селі? . . . А чи буде бій? От головне — чи буде бій? . .

Що міг відповідати на це все бідний четар! Чи міг сказати, що це вже остання фронтова заслона, що йому наказано зі штабу дивізії (а де той штаб, сам куций не знає!) за всяку ціну протриматися в Жабокричах два дні, до середи, що його сотня має всього сімдесят чоловіка, що . . .

— Ні, бою, здається, не буде, хоча . . . большевики безперечно скоро будуть . . . Коли? Ну, це вже . . . Може через день, а може — хто знає, — може й за тиждень їх не буде . . . Все залежить, бачите, від . . . Словом . . .

Увійшов бунчужний Каратницький. Дзенькнув острогами, виструнчився.

— Все в порядку, Каратницький?

— Так єст, пане четар!

— Зв'язки налагоджені?

— Так єст, пане четар!

Ну, гаразд! . . Ну, добре . . . Каратницький може собі йти . . . Ага, ще одно . . . Хоча . . . Ні, то — вже завтра . . . Він може собі йти . . .

Каратницький виходить.

А Ніночка із Зіночкою:

— Це галичанин, пане сотнику, правда?

ДАРІЯ РЕБЕТ У ДІТРОЙТІ

МЕЙОР ДЖ. КЕВАНАГ ПЕРЕДАЄ ПАНІ ДАРІЇ РЕБЕТ КЛЮЧ МІСТА ДІТРОЙТУ

На світлині: мейор Дж. Кеванаг, пані Ребет, радна панна Маруся Бек.

З початком лютого відвідала **Дітройт** пані Дарія Ребет, де затрималася майже повний тиждень.

1-го лютого за ініціятивою голови Окружної Ради СУА, пані А. Вокер і на запрошення 8-ох Відділів СУА, Золотого Хреста, Просвіти та інших жіночих товариств, організоване жіноцтво Дітройту зустрічало пані Ребет в залі Інтернаціонального Інституту. На цій зустрічі, пані Ребет поділилася з приявними цікавими інформаціями про український жіночий рух, виховання молоді, суботні школи та про потребу й можливість допомоги залишенцям в Европі, в тому і про значення нашої установи ЗУДАК. Після доповіді, якої з заінтересуванням вислухали понад 70 осіб, були численні запити, на які доповідачка відповідала.

В неділю, 3-го лютого заходами місц. Відділу Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України відбувся виступ пані Ребет в залі Українсько Американського Осередку при вул. Карпентер, де вона виголосила доповідь на тему „Політика Москви і український визвольний рух на тлі процесу Сташинського". Збори відкрив від імені Відділу ОПВБУ д-р І. Янчишин і попросив ред. М. Бажанського, голову Метрополітального Відділу УККА провести першу їх частину, під час якої сенатор Філіп Гарт привітав пані Ребет і передав репрезентації української громади Дітройту, яка складалася з управ обох Відділів УККА, американський національний прапор, який для відзначення Українського Дня Незалежности — 22 Січня повівав на Капітолі у Вашингтоні. Пані Дарію Ребет запрошено бути почесним гостем у тій репрезентації. Після цього провід Зборами перебрала президія в складі: В. Раковський, О. Бойчук і д-р І. Янчишин, який представив пані Ребет як визначну українську жінку, політичну й громадську діячку. Понад 300 осіб із заінтересуванням вислухало її доповідь, головні думки якої були вже реферовані в „Свободі". Після доповіді привіт для пані Ребет склав від імени цілої громади Дітройту голова Метр. Відділу УККА ред. М. Бажанський.

Того ж самого дня пані Ребет, бажаючи скористати із запрошення оо. Василіян, змушена була обмежити відповіді й дискусію на зустрічі та була приявна на Академії 22 Січня, яку підготовила й виконала силами своїх 180 учнів Українська Вища Школа.

У вівторок, 5-го лютого пані Ребет на запрошення дирекції відвідала Українську Вищу Школу й виголосила для учнів найвищого курсу на годині історії України П. Стасева лекцію з недавніх сторінок історії України про український визвольний рух, почавши від відзначеного Школою 22 Січня, а закінчивши мюнхенськими жертвами. Багато учнів ставило цікаві питання, на які прелеґентка відповідала легко й приступно, виявляючи досвід і знання молоді, набуте своєю педагогічною працею в українській суботній школі в Мюнхені. Побут пані Ребет серед молоді на Академії та у Вищій Школі залишив гарне враження і милий спомин серед молоді.

В понеділок, 4 лютого пані Ребет була гостем в Міській Управі Дітройту, де в товаристві пані О. Янчишин відвідала радну міста Дітройту панну Марусю Бек, з якою в'яжуть її спільні перебування в гімназії в Коломиї. На сердечній розмові та спільних споминах пройшло ціле пополудне. На закінчення цих відвідин пані Ребет прийняв мейор Дітройту Дж. Кеванаг, який, вітаючи її як визначну українську жінку, вручив їй на знак пошани й признання ключ міста Дітройту.

В середу пані Ребет відбула обширне інтервю з ред. В. Несторовичем з „Української Газети", а вечором взяла участь у зустрічі із запрошеними громадянами, які були заінтересовані у запитах і дискусії після недільної доповіді та давала відповіді на численні запити.

Про побут пані Дарії Ребет у Дітройті обширно звітувала у двох статтях, подавши її світлину, місцева газета „Дітройт Нюз", якої кореспондент Дж. Андерсон відбув з нею інтервю, при якому ролю перекладача виконувала панна Рома Крохмалюк, студентка в Дітройтському університеті.

Цілий тиждень Дітройт був під знаком виступів, розмов і відвідин пані Ребет. Вона, яка випила повну чашу гіркої долі дружини українського революціонера і самостійника-державника, не піддалася важким ударам долі, але як визначна політична діячка, знайшла в себе стільки моральної сили й віри в нашу справу, що вперто й послідовно продовжує це діло, за яке згинув недавно її муж, сл. п. д-р Лев Ребет.

І. Я.

„Я ПОВЕРНУСЯ, В КАЙДАНАХ, ЧИ БЕЗ НИХ!" — ЗАЯВИВ МИТРОПОЛИТ СЛІПИЙ

(Закінчення із стор. 1-шої)

таря Східньої Конґреґації кардинала Тесту, обидвох московських обсерваторів на Соборі — Віталія Борового і Владіміра Котлярова — та секретаря Секретаріяту Віллебрандса. Темою розмов „при чаю" була „справа Сліпого", „геройської постави з'єдиненої Східньої Церкви". „На початку січня ц. р., — пише далі газета — прийшла до Риму вістка, що обидва обсерватори „представили справу, про яку їм говорив кардинал Теста перед відповідними чинниками". 26-го січня прийшла інша вістка з Женеви (від Владіміра Котлярова, новоіменованого представника Московської Патріярхії в Світовій Раді Церков), що Митрополит Сліпий звільнений і є в дорозі до Москви. Після одержання цієї новини, секретар, монсіньйоре Віллебрандс, полетів через Голляндію до Москви. Там він зустрів Митрополита і супроводив його під час довгої дороги залізницею, яка була перервана у Відні на два дні. Поїздка Віллєбрадса і його поворот з митрополитом Кир Сліпим, який їхав одягнутий в звичайний темний цивільний одяг, була задержана в таємниці. Газета пише також, що Митрополит є тяжко хворий. Про його поворот назад до краю ніхто тепер не може нічого сказати, але він сам мав заявити: „Я повернуся, в кайданах, або без них". Деякі цікаві інформації щодо справи нашого Митрополита принесла також польська газета з Манигайму (Німеччина) „Останнє Вядомосці". В числі з 13-го лютого ц. р. пише газета, що вістку про прибуття Митрополита Кир Йосифа до Риму мали, правдоподібно, опублікувати в Москві і Ватикані рівночасно. Недискреція журналістів тому плянові перешкодила. Німецький щоденник „Франкфуртер Рундшав", до українців наставлений вороже, пише, немов би Ватиканські кола дали інструкцію своїй пресі, щоб вона уникала представляти Кир Йосифа Сліпого як „мученика мовчазної Церкви". Факт, що Митрополит не замешкав в українській Колеґії, мав би, на думку газети вказувати на те, що він не хотів виступати, як еміґрант та входити в контакти з українською еміґрацією. Митрополит прибув на нормальний совєтський пашпорт, який мав би уможливлювати йому поворот, після закінчення Собору, до Львова.

Праця Рідної Школи в Джерзі Сиimproved Ситі, Ню Джерзі

Школою Українознавства в Джерзі Ситі опікується Батьківське Т-во „Рідна Школа", головою його є Маркіян Коць. Директором школи є: Самуїл Мухин.

Учительський персонал школи складають такі особи: Є. Валабан, (перша кляса), Є. Ясіновський, (2 кл.), О. Колодій (3 кл.), І. Васильців (4 кл.), І. Благітка, (5—6 кл.), І. Нинка, (7—8 кл.).

Примітка: Мову та літературу в 7—8 клясах викладає С. Мухин, мистецтво — А. Малюца, спів — І. Благітка.

Наука в школі розпочалась 15 вересня 1962 р. Тоді була педагогічна нарада, на якій обговорено найважливіші питання організації та переведення навчально - виховної праці в 1962—63 шкільному році. Найважливішою ухвалою було: до найближчої суботи кожний учитель мав скласти для своєї кляси щоденний плян навчально - виховної праці на цілий шкільний рік.

При плянуванні керувалися Програмою Шкільної Ради при Українському Конґресовому Комітеті, достосовуючись до наявних підручників. Вже 22-го жовтня 1962 р. праця відбувалась нормально за пляном. Учні були повністю забезпечені підручниками в кожній клясі. Протягом цілого півріччя вчителі дотримувались своїх плянів праці і на кінець півріччя подали звіти про повне виконання їх.

Школа закінчила своє перше півріччя 2 лютого, згідно з порадами Шкільної Ради, але саме закінчення перенесено на 9-го лютого та на нього запрошено батьків. Порядок закінчення: три перші лекції відбулись нормально за пляном вже другого півріччя; четверта лекція — конференція батьків з учителями в присутності учнів.

На конференції учителі подали до відома батьків і дітей звіти про навчально - виховну працю та успішність кожного учня окремо. Батьки були вдоволені вислідами та висловлювали свою вдячність учителям за їх сумлінну працю.

Після конференції по клясах усі учні, учителі та батьки вийшли на залю. Тут директор школи подав загальний звіт про навчально - виховну працю школи, кількість учнів та стан успіху у кожній клясі. Вкінці звернувся з проханням до всіх батьків, щоб вони частіше зустрічались з учителями, допомагали своїм дітям, а тим самим і учителям з тим, щоб на закінчення навч. року зникли зі звіту не тільки незадов. оцінки, а й задовільні. Усі учні мають закінчити шкільний рік добре та дуже добре. „Ми, педагоги, намагатисямемо використати для цієї мети всі свої знання, всі свої педагогічні уміння, але без допомоги батьків наші намагання будуть марні" — казав директор.

На закінчення усі присутні учні, вчителі та батьки спільно помолились за український нарід і проспівали „Боже, вислухай благання".

На початку шкільного року зголосилось до школи 105 уч., прибуло протягом першого півріччя 8, вибуло з різних причин — 2. Отже, 111 учнів маємо в школі на кінець півріччя.

Кількість учнів, що опанували програмовий матеріял дуже добре 29, добре 35, задовільно 49, незадовільно 6.

Учителі та учні школи приймали активну участь у всіх імпрезах, що їх влаштовував Відділ УКК та молодечі організації міста. Самостійно школа влаштувала традиційну „Зустріч св. Миколая". На цій „зустрічі" велика заля Українського Народного Дому була виповнена дітьми та дорослими.

С. Мухин,
директор Школи Українознавства в Джерзі Ситі.

УКРАЇНСЬКИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ КЛЮБ В СИТІ КОЛЕДЖІ МАЄ НОВУ УПРАВУ

Ню Йорк. — 14-го лютого відбулися сходини Українського Студентського Клюбу в Ситі Коледжі. Сходини відкрив і провадив Ігор Ядлицький, дотеперішній голова Клюбу.

Після звіту відбувся вибір нової управи, до якої ввійшли: Оксана Смулка — голова; Уляна Ямрозик — містоголова; Марта Гулей — секретарка; Долорез Яновна — скарбник; Стефанія Ханас — член управи.

Нова управа об'говорювала діяльність клюбу в цьому семестрі і рішила почати працю сходинами в честь Лесі Українки.

О. С.

✝

Ділимося сумною вісткою з Родиною та Приятелями, що 10-го лютого 1963 року, на 63-му році життя, відійшла у Вічність, по тяжкій недузі, заосмотрена Найсвятішими Тайнами, наша Найдорожча

МАМА та БАБЦЯ

бл. п. ЮЛІЯ ЛЮБКА

з дому ФЕРНЕҐА.

Похоронні Богослуження відправили Веч. Отці: о. декан Залеський, о. М. Марків та о. М. Гаврилюк, в українській католицькій церкві Успення Божої Матері, на Роземонті в Монтреалі.

Тіло Покійної зложено на вічний спочинок на українському католицькому цвинтарі в Монтреалі.

Горем прибиті:

ДІТИ і РОДИНА

ПОДЯКА

Цією дорогою складаємо щиру подяку п. д-рові С. Жукові за так дбайливу і довгу опіку в часі недуги нашої МАМИ

бл. п. Юлії ЛЮБКИ

Щиро дякуємо Веч. Отцям: о. деканові Залеському, отцеві Маркову та отцеві М. Гаврилюкові за їх відвідування та духову опіку в шпиталі та відправлення похоронних Богослужень по бл. п. Юлії Любка, що упокоїлася в дні 10-го лютого 1963 року.

Щиро дякуємо диригентові хору п. проф. В. Грицаєві та всім Хористам за відспівання Панахиди.

Щиро дякуємо Всім за квіти, та Всім, які прийшли попрощатися з Покійною.

Щиро дякуємо всім Тим, що обізвалися до нас із співчуттям та розрадою до нас.

ДІТИ і РОДИНА

З ЖИТТЯ В НІМЕЧЧИНІ

Москва протестує

Мюнхен (вл). — Німецькомовний офіціоз посольства СССР у Бонні „Совєтуніон Гойте" вмістив у 2-му січневому числі статтю, в якій вияснює німецькій пресі, як треба уживати назви „Совєтський Союз" і „Росія". Автор статті Г. Алексєєв заявляє, що це є неправильно називати СССР Росією, бо, мовляв, СССР — держава багатьох рівноправних народів, а Росія — лише частина тієї держави. Щоб обґрунтувати це твердження, Алексєєв наводить ряд пропаґандивних арґументів, вмовляє у німецького читача, що москалі не мають в СССР жадних привілеїв і користуються такими ж правами, як українці, естонці і інші національності. Росія, пише Г. Алексєєв, навіть допомагає іншим народам СССР розвиватися економічно. Звичайно, всі арґументи Алексєєва є утертими брехливими фразами. Проте, порушення назви московської імперії в в офіціозі совєтського посольства є цікавим фактом. Досі воно проти уживаної в німецькій пресі термінології не протестувало. Навпаки, при всіх офіційних нагодах вживано радше назв „Росія", „російський", ніж „СССР", „совєтський". Ці спростування в статті Алексєєва мусять мати політичні причини. На нашу думку, є це протиакцією проти поширення в Німеччині правдивих поглядів на московську імперію і ролю в ній москалів.

Євгеній Євтушенко під обстрілом

Мюнхен (вл). — Німецька преса і радіовисильні ще й досі не заспокоїлися після „тріюмфальної" подорожі по містах Західньої Німеччини розреклямованого московського поета Євгенія Євтушенка. Як відомо, Євтушенко прибув до Німеччини на запрошення гамбурзького видавця Буцеріюса в першій половині січня і від'їхав далі до Еспанії. Він виступав прилюдно в Гамбурзі, Тюбінґені і Мюнхені, а крім того відвідав промислового маґната Круппа, міністра внутрішніх справ Гехерля, фільмових артистів Шель та цілий ряд інших німецьких популярних особистостей. На прилюдних читаннях поезій московського гостя залі були заповнені по береги, при чому велика частина публіки справляла Євтушенкові бурхливі овації. Також деякі газети захоплювались „молодим представником нової совєтської ґенерації", переповідаючи безкритично пропаґандивні фрази офіційного висланця Нікіти Хрущова. Спочатку виглядало, що вся західньо - німецька суспільність падає жертвою підступного маневру московських большевиків, бо, як сказав у Мюнхені сам Євтушенко, він приїхав, щоб виконати місію, якої не могли осягнути ані політики, ані дипломати. Одначе, пізніше виявилося, що загал публіцистів і літературних критиків оцінив вірно й самого Євтушенка й всю його ескападу. Майже всі поважні часописи вмістили тверезі коментарі, стверджуючи, що Євтушенко зовсім не належить до літературних геніїв і не є жадним революціонером. Він пише згідно з лінією Нікіти Хрущова, вдаючи лише з його ласки „опозиціонера". Майже всі критики і радіо висловлюють однозгідну думку, що коли б Євтушенко діяв у вільному світі і не мав підтримки партії, — ніхто б про нього нічого не знав.

Для нас, українців, цікавим є факт, що хоч Євтушенко походить з українського роду, до українства він не признається. В усіх виступах перед німецькою публікою він промовляв, як московський патріот, навіть шовініст.

Процеси проти ліквідаторів жидів у генеральному губернаторстві

Мюнхен (вл). — В останніх тижнях розпочалися по різних містах Західньої Німеччини процеси проти колишніх високих старшин СС та жандармерії, що діяли під час останньої війни у Польщі і в північно - західніх областях України. За офіційними підрахунками, ще в цьому році має відбутися до 900 таких розправ. Підсудних обвинувачують передусім у мордуванні жидівської людности. Свідками виступають на процесах майже виключно колишні есесовці, поліцаї та жиди. Останні пробують у своїх зізнаннях обвинувачувати також українців, не подаючи точніших даних про осіб, а лише узагальнюючи і перекидаючи всю відповідальність на український нарід.

Як виглядає „Свобода преси" в СССР

Мюнхен (вл). — Московський щоденник „Ізвєстія" відкрив цими днями ще один раз занавісу і показав, як виглядає в московській імперії свобода слова, та яка об'єктивність совєтської журналістики. Гострою статтею накидається редакція офіціозу Верховного Совєту на письменника Віктора Некрасова за його опис подорожі по ЗДА, видрукований в журналі „Новий Мир". Некрасов був в Америці ще в 1960 році, але аж тепер вмістив свій репортаж, використовуючи бажання редактора „Нового Мира" А. Твардовського бути „пробоєвиком відлиги". У репортажі виявив Некрасов досить багато об'єктивности, пригадав американську допомогу для СССР в 1921 році і під час другої світової війни. Така відвертість не могла сподобатися большевицьким політрукам, і тому „Ізвєстія" вдарили в дзвін тривоги. Які дальші кроки поробить ЦК компартії супроти автора і редакторів „Нового Миру" невідомо, але, коли судити з тону „Ізвєстій", їм прийдеться гірко покутувати. Для західньо - европейських кореспондентів у Москві принесла ця нова афера новий доказ, що в СССР жадної лібералізації в пресі немає.

Мюнхенська громада в новому році

Мюнхен (вл). — У січні ц. р. мюнхенська українська громада виявляє особливу активність. Зразу після урочистого відзначення Різдва Христового в українських церквах та родинах, влаштували Німецько - Українське Товариство, Союз Українських Студентів у Німеччині та Студентське Товариство „Запоріжжя" дві новорічні імпрези (12 і 13-го січня). Центральне Представництво Української Еміґрації підготовило, згідно з традицією, Свято Державности, і відзначило академією у Софіївській залі, 25-го січня, 45-ту річницю проголошення 4-го Універсалу та проклямацію соборности всіх українських земель. За кілька днів перед тим, 17-го січня, запросила Спілка Українських Журналістів чужинецьких журналістів на прийняття, відзначаючи в такий спосіб річниці проголошення державних актів. В короткому слові скоментував ред. Зенон Пеленський важливість визвольних змагань українського народу для країн Східньої Европи і вільного світу взагалі. Присутніх чужинецьких і українських журналістів привітав від імени організаторів вечора голова СУЖ-у ред В. Стахів. Він роздав також вибиту на циклостилі коротку інформацію про життя українського народу в поневоленій Батьківщині і на чужині. Суботня школа українознавства, що відновила зразу після Різдва Христового навчання, подбала про українську ялинку для дітей та про масковий баль, а сумівський осередок запросив 21-го січня своїх членів та гостей з Пласту на різдвяну вечірку. Просфору для громадян влаштував Християнський Рух в неділю 3-го лютого.

Помер Отець Ігор Сендецький

Мюнхен (вл). — 19-го січня ц. р. помер несподівано в місті Оснабрюк, Німеччина, місцевий парох української Католицької Церкви о. Ігор Петро Сендецький. Покійний народився 17 червня 1904 р. в священичій родині, в селі Золотниках, Підгаєцького повіту. Гімназію закінчив у Бережанах, а богословські студії у Львові, де був у 1928 році висвячений. Спочатку о. Ігор був сотрудником у свого батька в селі Бурканів, потім завідателем в селах Турівка (пов. Скалат) та Задвисівка (біля Підволочиськ). На чужині, покійний був найперше духовним опікуном українців-вояків армії Андерса, а опісля парохом у Ганновері та Оснабруку. Свої обов'язки виконував з великим відчуттям призначення, хоч внаслідок розлуки з родиною багато терпів. Покійний мав також літературні здібності. Його вірші друковано у різних журналах і часописах.

З НОВИХ ВИДАНЬ

Петро Волиняк. Фізична географія України. Видавництво „Нові Дні", Торонто 1962.

Ця книжка щойно з'явилася. Вона складена за таким змістом: Україна — земля наших батьків. Географічне розташування України. Кордони України. Геологічні зміни на землі. Геологічні ери. Геологічні зміни та їх сліди на території України. Поверхня. Корисні копалини. Підсоння (Клімат) України. Зовнішні та внутрішні води. Ґрунти. Рослинність. Тваринний світ. Межі природних зон та областей. Населення. Від Видавництва. Книжка має 96 сторін.

Книжка, як зазначено Видавництвом, написана для учнів еміґраційних шкіл. Автор підручника — добре ознайомлений з програмами еміґрантських шкіл, двох годинних, чи 10-ти годинних тижнево. Підручник є компіляцією, але з поважно добраним матеріялом. Книжка написана й видана дбайливо, з багатьма ілюстраціями, хоч не цілком чітких, з належною коректурою, майже без помилок. Як зазначає сам автор, він написав цей підручник з певним запасом матеріялу, щоб учителеві можна було й випустити для слабших школярів. Щоб допомогти орієнтуванню учителя книжка видрукована двома шрифтами: нормальним, ніби то обов'язковим для навчання й петитом, від якого учнів, при потребі, можна й звільняти. Однак петит буде допоміжним для самих учителів, вони могтимуть з нього скористати, щоб собі пригадати призабуте. Автор зазначив також, що у крайньому разі для учнів можна робити скорочення, випускаючи, скажімо — геологічну історію, копалини, ґрунти тощо. Мова підручника легка, літературна, без провінціялізмів. Дуже цінними в підручнику є контрольні запити після закінчених розділів. Учень може сам себе проконтролювати.

Такий підручник з користю читатимуть і учителі, що глибше й уважніше ставляться до української проблеми взагалі. В підручнику прочитають і порівняння України з іншими державами в Европі за територією й населенням. Там наведений національний склад УССР та розпорошення українців по різних псевдо - республіках СССР, де відбувається неминуча асиміляція (русифікація), якщо не батьків, то їх дітей.

Як усякий людський твір, підручник має деякі недоліки. На головніших з них ми б хотіли зупинитися. Визначаючи етнографічні українські кордони, автор, на нашу думку, мав би подати й пару цифер про те, скільки українців національно втрачається в південних Вороніжчині й Курщині. Говорячи про східні кордони, слід, бодай парою речень пригадати, що на Донщині було і є більшість українців, т. зв. „хахлів" за місцевою термінологією. Згідно географії проф. В. Кубійовича східні українські етнографічні кордони доходять до Волги, а в окремих місцях і переходять через неї. За автором східні етнографічні кордони проходять через Ростов н/Дон, що не відповідає дійсності.

Про східні кордони Кубанщини й західні Ставропольщини в підручнику написано (ст. 10): „Межі української Кубанщини визначаються так: від м. Батайська коло Ростова над Доном через місто Тихорецьке, далі до ріки Кубані (місце, де в неї впадає р. Лаба), далі українська етнографічна межа перетинає р. Кубань, заходить на Кавказ і доходить до м. Гагри над Чорним морем. — На схід від Кубанщини, до берегів Каспійського моря, живе мішане населення: українці, росіяни, черкеси, кабардинці, осетинці тощо". Все це цілковито не відповідає дійсному станові. Насамперед, на схід від Кубанщини ніякі черкеси, кабардинці, осетини не живуть. Черкеси мають свої аули на південь від Краснодару, а кабардинці й осетини поселилися за гор. Ельбрусом під пасмом Кавказу. Осетини переходять і на південь в Грузію.

Східній етнографічний кордон Кубанщини від м. Батайська не йде через м. Тихорецьке, а пробігає значно далі на схід, по р. Єї через ст. Шкуринську, Кущовку (курінні, основані в 1792 р. запорожцями) до джерел ріки й далі на південний схід, потім на південь, на південний схід до ст. Рождественської через Тищенське, понад ст. Воровськоліську до ст. Суворовської, відкіля по Кавказькому хребту не до Гагр, а Сухум-Кале. Ніде цим кордоном р. Кубань не перетинається, бо ріка вся протікає по Кубанщині. При авторовому кордоні (етногр.) майже третина і при цьому сутоукраїнська з курінними станицями: Кущовською, Катеринівською, Незамаєвською, Калниболотською, м. Армавір, ст. Кисляківською, Новолеушківською, Отрадною, Попутньою, які якраз у цьому році заснували відділи українських бібліотек і т. д. відійшли б до РСФСР. Щодо, „на схід від Кубанщини", то велика смуга Ставропольщини є чисто українська з селами :Середньоєгорлицьке (чи Лежанка), Білоглинська, Павлівська, Іванівська, Благодарне й ін. Ельбрус, до якого „Прометей прикутий" був, і є горою Кубані.

Геологічні ери та зміни на території України на нашу думку, є занадто скомплікований матеріял, щоб його засвоїли в еміґрантських школах (ст. 11-13). Найвищою горою етногр. України (ст. 18) є не Говерля в Карпатах (2061 м.) а згаданий згаслий вулкан Ельбрус (5633 м.). Запаси залізної руди в Кривому Розі не 20 млрд. (ст. 36), а біля 2 млрд., коло ж 18 млрд., з кварцитів (30-350/0 заліза), які не використовуються. Без манґанової руди (ст. 37) не можна одержати не тільки найвищого сорту сталі, а ніякої сталі й заліза. В Калуші й Стебнику (ст. 40) одержують головно потасові, мінеральні добрива. Самородна сірка й пірити є базою для одержання сірчаної (сульфатової) кислоти, яка є основою хемічної промисловости. Найкращі merґелі є на Кубані близько Новоросійського, де працюють наймодерніші цементарні (опал прир. газом), про що автор не згадав (ст. 41). Говорячи про р. Кубань (ст. 66) треба називати й великі притоки (Уруп, Великий і Малий Зеленчуки), а не тільки Лабу й Білу. Між степовими ріками Кубані крім Єї й Бейсуга слід згадати: Чолбас, Кирпилі, Качати, які творять великі лимани й плавні. Кубань впадає не тільки в Озівське, а має рукав і в Чорне море.

Такі наші завваги, які слід використати при другому накладі. Можна б ще побажати, що варто в другому виданні додати більшу етнографічну карту, бодай на дві сторінки, і з кордонами УССР, щоб учні легко схоплювали загарбані сусідами великі терени з українською людністю.

Поза цими дрібними заввагами, фізична географія Петра Волиняка є найкращою, які доводилось бачити видані на еміґрації. Ця книжка мусіла б стати підставовою географією на курсах українознавства.

В. Іваннс

ВЕНЕСУЕЛЬСЬКІ ГОСТІ В БІЛОМУ ДОМІ

Президент Венесуелі Ромульо Бетанкур (перший зліва) і його дружина (в білій суконці), були гістьми през. Кеннеді і його дружини під час прийняття, влаштованого на їх пошану в Білому Домі. За Бентанкуром і його дружиною стоїть віце - президент Линдон Джансон.

Д-р Конент домагається основної дискусії про шкільні проблеми

Атлантик Сити, Н. Дж. — Емеритований президент Гарвардського університету д-р Джеймс Конент, промовляючи на річних зборах Американського Т-ва Шкільних Адміністраторів, заявив, що відсутність основної і щирої дискусії у всіх шкільних проблемах спричиняє те, що порушування шкільних справ псує кров людям та ще більше загострює цю проблему. На думку промовця шкільні ради повинні переводити дискусії на шкільні теми, вияснювати різні становища та брати ініціятиву при внесенні нових виховних проєктів. Сам д-р Коннет займається справою вишколу вчителів. На його думку, вчителі мають бути поділені на дві групи: молодших і старших (досвідчених). Старші вчителі мали б опікуватися своїми молодшими колеґами. Треба б також, на його думку, збільшити практичне навчання тих студентів коледжів, які плянують бути вчителями. Голова Національного Виховного Товариства пані Гейзел Бленчард звернула увагу на те, що живемо в атомовій добі, яка змушує людство цікавитися змаганнями в ділянці атомових дослідів.

Астронавт Ґленн закликає виховників достосувати навчання до вимог атомового віку

Атлантик Сити, Н. Дж. — Астронавт Джан Г. Ґлен, промовляючи на зборах Американського Т-ва Шкільних Адміністраторів, закликав виховників, щоб вони винайшли нові методи, нову волю зацікавлення і нову гордість із тих духових вартостей, що повинні бути провідними у вихованні в атомовій добі. Ґлен сказав, що треба формулювати провідні лінії для виховання, які треба утотожнювати з ідеалами, патріотизмом, релігією та гордістю. Астронавт мав дати відповідь на такі проблеми: Як може виховник подати своїм учням ту масу нового матеріялу, яку приносить нова доба; як можна зацікавити учнів здобутками в різних ділянках; яке становище має зайняти в цій справі учитель.

Інфлюенца появилася в 21-му стейті

Уряд Здоров'я ствердив появу інфлюенци в 21-му стейті, в деяких стейтах ця недуга має розміри епідемії. Дирекції деяких шпиталів закликають приятелів і знайомих хворих на інфлюенцу не відвідувати шпиталів, щоб не заносити туди нових бацилів грипи. Відвідувати пацієнтів повинні тільки члени найближчої родини. В стейті Мишиґен нездужають на інфлюенцу понад 30 000 осіб. Там були вже смертні випадки від грипи, подібно як це було в Кентаки і на Флориді. В численних місцевостях закриті школи внаслідок того, що нездужають учні обо вчителі.

ТАРЗАН, ч. 4988. Смерть летунів!

Літак приземлився, і два рятівники пілоти висіли, несвідомі найменшої небезпеки.

І вони затрималися, дивлячися зі здивуванням, коли, мабуть, якийсь божевільний біг до них, кричачи „Назад, назад до літака!"

Але було запізно, бо нагло заатакувала п л я м и с т а лютість... Трагічне передбачення Білла здійснилося!